

Efterarbete till

FÖRBJUDET FÖR BARN

Syftet med efterarbetet är att på olika sätt ge eleverna möjlighet att diskutera och bearbeta tankar, känslor och intryck från filmerna. Vi beräknar att del 1 tar ca 60 minuter och del 2 ca 80 minuter.

PLANERING DEL 1

Fruktsallad

Ha lika många stolar som det finns deltagare – minus en stol – i en ring. Be om tre frukter – du får t ex banan, äpple och melon. Dela sen in alla genom att räkna banan-äpple-melon, banan o s v, tills alla fått en frukt. När du sen ropar t ex "banan!" – så byter alla som har banan plats med varandra - och du försöker ta en ledig plats. Det blir alltid någon över i mitten, som får välja nästa frukt. Man kan även ropa "fruktsallad" – då måste alla upp och byta stolar med varandra – minst två platser från där man satt! En variant är "taskig" fruktsallad. Den fungerar precis likadant, fast med tillägget att alla andra som redan sitter eller som satt sig, och som får en ledig plats till höger om sig, ska genast hoppa till den platsen. Det taskiga ligger i att det då kan bli ruskigt svårt att få en plats om man är uppe och letar efter en...

Heta stolen

Alla sitter på varsin stol i en ring. Se till att det finns en stol extra som ingen sitter på (att gå till om man nu skulle vara ensam om att tycka ja om ett påstående.) Du läser ett påstående och alla som håller med om det måste byta plats. Håller man inte med eller är osäker/behöver mer betänketid, så sitter man kvar. Du kan självklart byta ut eller ändra på förslagen till påståenden som finns nedan. Tänk på att det är bra att börja med några ganska oförargliga påståenden först – det gör det lättare att lämna stolen utan alltför mycket motstånd.

Efter varje påstående så kan du som ledare fråga någon eller några om kommentarer till sina val, både till några som gick respektive till några som satt kvar. Försök fördela ordet jämnt och påpeka gärna att den här övningen inte har möjlighet till uttömmande diskussioner. Förhåll dig neutral till svaren som ges, inget svar är mer rätt än något annat. Det är mångfalden åsikter som gör övningen värdefull och intressant.

Sommaren är den bästa årstiden.
N´Sync är bättre än Backstreet Boys.
Magnumglassarna är klart godast.
Det är roligare att gå på bio än att se på video.
Barn ska hjälpa till hemma.
Det är inte Idas fel att mamma dricker.
Det var rätt att Ida låste in mamma i källaren.
Vuxna dricker mest för att koppla av.

Mormor borde ha ringt tidigare efter hjälp.
Pappa borde inte ha flyttat till Frankrike.
Idas kompis borde ha följt med in.
Man kan inte prata om allt med vuxna.
Det är modigt att visa sina känslor.
Det vore bra om det inte fanns alkohol.

Fyra hörn

Även här en värderingsövning där man med kroppen markerar sitt ställningstagande. I en fyra-hörnsövning finns svarsalternativen representerade i rummets fyra hörn. Tanken är att det finns tre fasta alternativ och det fjärde hörnet är ett s k "öppet" hörn, öppet för alla tankgångar och förslag som inte ryms i de tre första. Ledaren ställer frågan högt till gruppen - Vem kunde Ida ha vänt sig till? och presenterar efter frågan alla svarsalternativ genom att gå till varje hörn och talar om alternativen.

- 1 - Pappa.
- 2 - Mormor.
- 3 - Kompisen.
- 4 - Öppet hörn.

Ge alla hörn samma status. Inget är mer rätt än det andra och uppmuntra dem att välja själva. Alla startar på samma gång och ställer sig i det hörn som sammanfaller med deras åsikt i frågan. Ge dem bara en kort betänketid och påpeka att man kan byta hörn när som helst om man ändrar sig.

Är det många personer i varje hörn så kan man dela in dem i mindre grupper om två-tre personer. Om någon skulle stå ensam i ett hörn så bör ledaren ställa sig där som sällskap. Det kan vara oerhört utsättande att stå själv, oavsett frågans innehåll.

Låt sedan varje hörngrupp prata om varför de valde just det hörnet, innan de presenterar sina argument för de övriga grupperna. Låt några i varje hörn presentera sina åsikter. Tanken är inte att de ska angripa något annat hörn utan bara motivera sina egna ställningstaganden. Är något hörn tomt så kan ledaren själv motivera några argument för det alternativet. Ibland kan det vara avgörande för att någon ska våga bryta sitt "kompisval" och korsa golvet ensam.

När varje hörn presenterar sig är det viktigt att alla lyssnar. I det öppna hörnet kan det finnas en mängd idéer – så alla som vill bör få komma till tals. Men kom ihåg att aldrig tvinga någon till att motivera sig, bara bjuda in till möjligheten att göra det.

Värderingsövningar – att tänka på Heta stolen och Fyra hörn är s k värderingsövningar, vilket innebär att de är en slags diskussionsövningar, där man får träna sig i att stå för sina åsikter. I värderingsövningarna får deltagarna tillfälle att tänka efter och ta ställning, uttrycka sina åsikter, motivera sina ståndpunkter, lyssna på andra och bli lyssnade på. I värderingsövningarna är det aldrig meningen att slå fast vad som är rätt och fel, utan visa respekt för allas åsikter och se mångfalden av tankar som stimulans för större idéutbyte.

Var noga med att inte ge personliga värdeomdömen typ "Bra sagt David", "Det har du verkligen rätt i Anna". Men var inte rädd för att uppmuntra dem att våga säga saker. Eller ge dem beröm för att de är bra på att lyssna på varandra eller för att de inte hackar på varandra även fast de tycker olika.

Var positiv och engagerad. Det är viktigt att ingen tvingas prata om man inte vill. Det är också viktigt att markera att kommentarer till varandras åsikter inte är ok. Ett tips är att man redan i inledningen innan övningarna kommer igång förklarar att kommentarer är totalförbjudna. Alla kommer tids nog få chans att säga vad man vill. Delta inte själv i övningarna men svara ärligt om någon undrar vad du tycker.

Det kan ibland också vara läge för s k "klargörningsfrågor". D v s att man följer upp någons åsikt med ytterligare en eller flera frågor – ställda utan ironi och med ett ärligt intresse av vad han eller hon verkligen menar. Ibland kommer det upp saker som är nog så provocerande att lyssna på – speciellt om man själv har en helt annan åsikt. Men då är det viktigare än någonsin att ta den personens åsikt på allvar.

Avslutning – nätverkskarta

Alla barn får till uppgift att rita sitt eget sociala nätverk. D v s människor som är viktiga för en och som man skulle kunna gå till om man behöver stöd och hjälp. Det behöver inte bara vara mamma och pappa, utan kan även vara syskon, annan släkt, idrottstränare, kompisar, skolpersonal – o s v. Övningen kan följas upp med att man två och två eller i grupp pratar om vilka man skrivit upp på sin karta. Om det är någon som under övningen absolut inte kan komma på någon så kan ledaren försöka prata om vilka som man kanske skulle kunna skriva upp.

PLANERING DEL 2

Har du eld?

Alla sitter i en ring. En är i mitten av ringen och går runt och frågar en i taget har du eld? Svaret blir alltid nej, gå till grannen. Under tiden försöker alla andra grannar att hälsa på varandra då är så sugna på att göra besök hos andra! Den som går i mitten försöker ta en stol om tillfälle ges. Lyckas man inte efter ett tag kan man alltid ropa elden är lös! då måste alla upp och byta stolar med varandra – minst två stolar bort!

Heta stolen

Hellre mountainbike än inlines.

Har man fyllt 11 år får man titta på TV senare än tio på kvällen. Vänner och fiender är bättre än Vita lögner.

Riktiga kompisar kan man bråka med.

Man blir lättare kär på våren.

Det är aldrig ok att svika en kompis.

Det är ok att skvallra om man hjälper en kompis.

Snygga människor får lättare kompisar.

Det är viktigt att föräldrarna gillar ens kompisar.

Vuxna är bra att prata med när man har kärleksproblem.

Idas mamma gav bra råd.

Tjejers vänskap är djupare än killars.

"Mesproppen" gör rätt som dansar med Idas kompis.

I kärlek är allt tillåtet.

Idas kompis gör rätt som dansar med "Mesproppen" när Ida har stuckit.

Det är modigt att visa sina känslor.

Utseendet spelar större roll för tjejer än för killar.

Det är ok att killar gråter.

Fyra hörn

- Vad uppskattar du mest hos en vän?

- 1 - att man har samma intressen.
- 2 - att man har roligt ihop.
- 3 - att man litar på varandra.
- 4 - öppet hörn.

- Din kompis kille och du stöter ihop på samma fest. Din kompis är inte där. Hennes kille är tillsammans med en annan tjej på festen. Vad tycker du att du borde göra?

- 1 - Gå fram och prata med honom.
- 2 - Inte säga någonting.
- 3 - Berätta för din kompis efteråt.
- 4 - Öppet hörn.

Avslutning – skriv brev eller dagbok

Som avslutning kan man skriva ett brev till någon av karaktärerna i filmen. Kanske skriva om sig själv, säga något speciellt eller ge råd om vad man tycker att den personen borde göra. En variant är att man väljer någon i filmen och skriver dennes dagbok för en dag. Tanken är att ge var och en chansen att lite mer för sig själv summera intrycken som filmen, pjäsen och övningarna har väckt. En möjlighet att identifiera sig med någon man sett på filmen/erna eller genom att gå i roll skriva om saker som kanske är svåra att handskas med när man är sig själv. Övningen kan avslutas med att de som vill kan läsa högt ur hela/delar av brevet/dagboken.

I bakfickan/reserv

Man kan börja båda passen med att ha ett klotterplank där alla kan lista bra saker med filmen på ena sidan och dåliga på den andra. Kan vara underlag för en vidare diskussion innan man börjar med heta stolen.

Känn friheten att använda dig av efterarbetsmaterialet som du vill – om man inte vill jobba med den andra delen av filmen så kan man t ex avsluta det första passet med brev/dagboks-övningen. Ett bra sätt att ge alla barn en chans att uttrycka sina tankar, för även om man inte tidigare sagt så mycket under värderingsövningarna så är oftast huvudet sprängfullt av tankar kring allt som diskuterats.